

KOVÁCS ELEONÓRA

A MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR „REFORMÁCIÓ MNL” PROJEKTJE

A projekt módszertani szempontból

A Magyar Nemzeti Levéltár a reformáció 500. évfordulójának emlékévére tudományos és közművelődési projekteket valósít meg a magyarországi reformáció és a protestáns egyházak témakörében, részben beépítve éves munkatervébe, részben állami támogatásban finanszírozott projektként a Magyar Kormány által 2013-ban létrehozott Reformáció Emlékbizottság támogatásának köszönhetően. Tanulmányomban e projektnek – azon túl, hogy alapvető részeit, részben már megvalósult eredményeit is ismertetem – elsősorban módszertani szempontú elemzését szeretném megvalósítani, különös tekintettel a tervezésre, a koordinációra és a kommunikációra, amelyek nagyon fontosak egy ilyen sokrétű, 21 intézményt és külső kollégákkal együtt körülbelül 250 embert foglalkoztató projektben.

A tervezés szakasza

A projekt megtervezésére egy év állt rendelkezésre – 2015 –, bár magának a lehetőségnek a mérlegelése már 2014-ben felmerült. Elsősorban azt kellett átgondolni, hogy milyen mértékű feladatot tudunk vállalni, csak Országos Levéltár vagy akár Magyar Nemzeti Levéltár szintű vállalkozásba is kezdhetünk-e. Az ötlet csírája az OL 1526–1550 közötti darabszintű forrásfeltárásából indult ki, de hamarosan világossá vált, hogy az egész országot behálózó levéltári intézményrendszer hatékony együttes munkája még nagyobb eredményekkel kecsegtet, és kár lenne veszni hagyni az adottságainkból következő előnyöket. A projekt e döntést követően a tervezés fázisába lépett, amikor is a célok kitűzése, az alapfeladatok meghatározása következett. Az OL 2015 tavaszára

már felméréseket követő kész tervvel rendelkezett, a megyei intézmények esetében néhány hónappal később került sor a feladatok megtervezésére.

Utóbbiak esetében a program előkészítésének első szakaszában egyrészt a megyei levéltáraknak a kutatási témához kapcsolódó iratanyagának, a helyi protestáns gyűjteményekkel, közösségekkel való kapcsolatainak felmérését, másrészt a lehetséges kutatási, publikációs irányok és közművelődési, oktatási formák kijelölését tűztük ki célul. Témalehetőségeket, megvalósítható projektelemelek leírását juttattuk el véleményezésre a megyei intézményekhez. A beérkezett válaszokból, a feltárássra javasolt iratanyagokra vonatkozó adatokból, a lehetséges projektelemelek kijelöléséből leszűrhető tapasztalatok alapján készült el a megyei levéltárak egységes szakmai minimumot tartalmazó terve, amely kiegészülhetett – az intézmények saját döntése alapján – alternatív, szabadon választható elemekkel is.

Alapvető jellemzők

A tervezéskor kiindulópontunk az volt, hogy olyan projekt jöjjön létre, amely intézményeink legjellemzőbb adottságaira épül, vagyis alaptevékenységünkre: iratok átvétele, gyűjtése, őrzése, feldolgozása, közzététele. Minden más projektelemelem – bár legalább ilyen súllyal van jelen, szintén – erre épül. Ez az elgondolás egyenesen következett intézményünk sajátosságaiból, valamint abból a meggyőződésből, hogy kiállításokat, kiadványokat, vetélkedőket, konferenciákat más típusú intézmények is szervezhetnek, s gazdagíthatják ezzel az emlékévet, ám az írott források közzététele elsősorban a levéltárakhoz kötődik, így kötelezettségünk is, hogy ezzel (mi levéltárosok) foglalkozunk.

A projekt alapja ugyan a forrásfeltárás és annak eredményeképpen az adatbázis-építés, ám erre támaszkodva minden levéltári területet átfog, s ebben – túlzás nélkül mondható – eddig egyedülálló a projektek sorában. Elsősorban azért, mert nemcsak alaposan megtervezett, de elemei kiegészíthetők és továbbfejleszthetők, s mert minden tagintézményben minden területre kiterjed.

A 2015-ben lezajlott tervezési szakaszt követően 2016 januárjától megkezdődtek a munkák, és ősztől már eredmények is születtek, amelyek közül néhány már a nagyközönség számára is elérhető volt (pl. levéltár-pedagógiai foglalkozások és kiadvány, néhány megyében már ekkor tudományos konferencia, projektbemutatók, később az országos vándorkiállítás).

A hosszúra nyúló projekttevékenység lehetővé tette, hogy jól tervezhető legyen a munkánk, szakaszolható legyenek a feladatok, s az egyes szakaszokon belül az előre nem látható nehézségekre gondolva több időt hagyjunk mindenre. Ez egyértelműen hasznosnak bizonyult nem csupán a csúszások elkerülésében, de abban is, hogy az ellenőrzésre több idő maradt.

A projekt egymásra épülő elemekből áll: a forrásfeltárás eredményeit hasznosítja a többi projektelemelem, erre építkezik valamennyi feladat, a különböző részek azonban egymáshoz is kapcsolódnak, erősítik egymást. (Például a forrásfeltárás legszebb dokumentumai MNL szintű képes albumban és kiállításon is hasznosulnak; a vándorkiállítás anyagának egy részét felhasználtuk a diákvetélkedő felkészülési anyagához; a reformációs honlap információiból kérdések születtek a diákverseny középöntőjén.) A projekt eredményei továbbfejleszthetők nemcsak az emlékévben zajló munka során, de később is szinte minden eleméhez kapcsolható új feladat. Például több megyében

készül protestáns végrendelet adatbázis; e feltárás később folytatható más testamentumokkal. Arra is van példa, hogy egyes reformációs projektelemek szervesen illeszkednek a korábbiakhoz: ilyen például Vas megye esetében a levéltár-pedagógiai kötet, *Források a Vas megyei reformáció történetéhez*, amely egy megkezdett sorozat második részeként látott napvilágot. A korábbi katolikus témájú kötet után – *Dokumentumok a szombathelyi Szent Márton tisztelet történetéhez* – e kiadvány ezúttal protestáns forrásokat dolgoz fel. Hasonló példa a *Veszprémi Kaleidoszkóp* sorozat negyedik köteteként *Jeruzsálemhegy* címmel megjelenő kiadvány is, amely a korábbi kötetek (*Cserhát, Vásárlás, Püspök kert*) után egy protestáns városrész történetét dolgozza fel.

Az előkészítő időszakban nemcsak a projekt szerkezete alakult ki, hanem minden elemhez kidolgoztuk a főbb feladatokat, munkautasításokat, útmutatókat, amelyek segítségével egységes elvek mentén voltak végezhetőek a munkák. Ekkor alakult ki a projekt koordinálásának, a felelősség megosztásának és a feladatok ellenőrzésének többszintű rendszere is, amely a működés során kulcsfontosságú volt.

Fő célok

Alapvető célunk, hogy a forrásfeltárára alapozva nagyságrendekkel több dokumentumot publikáljunk, korszerű eszközökkel. Mindezt – jelképesen mondhatjuk, hogy – „a reformáció szellemében” – vagyis nem közvetítők útján, nem regeszták, kivonatok segítségével – hanem adatbázisba rendezetten, digitális képekkel ellátva, a világhálón közzétéve, oly módon, hogy a kutatók közvetlenül, saját maguk tekinthessék át, olvassák és értelmezhesék. A metaadatok természetesen segítségükre lesznek ebben, de maga a megértés, értelmezés és ezzel együtt új összefüggések fellelése, közvetlenül adott számukra. Lesznek nyilván olyan adatbázisok is persze, ahol nem csatlakozik digitális kép, de hosszabb, bonyolultabb szövegek, sok adatot tartalmazó iratok esetében mindenütt. Ugyanakkor ezek az adatbázisok is új információkat közölnek, új fondokat vonnak be a kutatásba.

A forrásfeltárás és a közzététel fellendítésétől két alapvető eredményt várunk. Egyrészt új adatok, új információk fellelését. (A munkában részt vevő kollégák beszámolóiból látjuk, hogy még viszonylag jól ismert, kutatott irat-együttesek is szolgálnak új adatokkal, amikor darabszinten nézik át az állományt az adatbázisépítők.) A másik várt eredmény pedig a kutatás fellendülése, új kutatási eredmények megjelenése. Ez részben a könnyebb hozzáférhetőséggel, részben az új adatokkal is összefügg. A cél az, hogy a protestantizmus történetét kutatók a többnyire mindenki által ismert és tanulmányozott forrásokon kívül újabbakat vonjanak be a kutatásba, s ezzel párhuzamosan a sokak által ismert szakkönyvek és tanulmányok mellé – immár az új adatok felhasználásával – újabbak szülessenek.

Fontos, hogy a korszerű eredményeket azonban ne csak a tudományos, hanem a nem szakmabeli közönség számára is el tudjuk juttatni azzal a nem titkolt szándékkal, hogy nem csupán e téma, hanem a levéltár mint intézmény, mint kutatóhely, s ezzel együtt az itt végzett munka is mind szélesebb kör számára váljék ismertté. Utóbbi célt a közművelődés, az ismeretterjesztés, a levéltár-pedagógia, s a kiadványok segítségével valósítjuk meg.

A projekt felépítése, elemei

A projekt nagyon sokrétű és első látásra talán bonyolult szerkezetű, ugyanakkor mégis logikus rendszerű. Alapvetően az egész MNL-en belül azonos módon épül fel, de vannak területek, ahol az OL különvállik, más munkákban azonban együtt dolgozik a megyei intézményekkel. (Az alábbiakban a projekt elemei röviden, összefoglaló jelleggel szerepelnek, az egyes egységek részletes, levéltári-módszertani, eredményeket is közlő felsorolása a *Levéltári Közlemények* 2017. évi kötetében, a megyei forrásfeltáró projektrészt, az OL 1526–1570 és szabad királyi városok projektrésze részletes elemzése pedig a *Turul* 2017. évi második számában olvasható.)

A projekt forrásfeltárási munkáin belül három különböző nagy egység működik: az OL 1526 és 1570 közti forrásfeltárása, a szabad királyi városok vallásváltását vizsgáló rész és a megyei levéltárak forrásfeltárása.

Az *OL 1526–1570 közötti feltárása* kapcsolódik a Mohács előtti oklevelek adatbázisának folytatásához, s az eredeti célkitűzés szerint csak 1550-ig haladt volna. Az iratok mennyisége, valamint az adatbázisba rögzítés sebessége lehetővé tette, hogy ezt az évkört két évtizeddel előretoljuk. Az 1570-es határ nem véletlen, ekkortól nő meg ug-rásszerűen az írásbeliség termékeinek száma, addig viszonylag könnyen átfogható. Az Országos Levéltár két iratórző osztálya – Magánlevéltárak és gyűjtemények, 1945 előtti kormányiszervek – végzik a feltáró munkát, szoros összeköttetésben a digitalizálást végző Reprográfiai Osztállyal és az adatbázis terén segítséget gyűjtő informatikus kol-légákkal.

A *szabad királyi városok vallásváltása* kutatás egyben hungarika kutatás is, amely az MNL kiemelt feladatai közé tartozik. Cél a reformáció terjedése témaköréhez tartozó határon túli – egykori szabad királyi városokra vonatkozó – levéltári anyag felkutatása és ismertetése, jegyzékelése, digitalizálása; 30-nál több intézmény – állami és egyházi – anyagának átvizsgálása. A projekt végén a téma összegzése kiadvány formájában való-sul meg. A kutatás vezetője mellett 3-4 külső munkatárs is dolgozik a projektben.

A *megyei forrásfeltárást* a téma szempontjából felmérés előzte meg, amelynek során minden intézmény áttekintette, hogy mely fondjai a legadatgazdagabbak, melyeket ér-demes darabszinten feltárni, melyek esetében elegendő a kataszter típusú feltárás. A megyénként készülő adatbázisok egy helyen lesznek majd hozzáférhetőek.

Kiadványok

Intézményenként egy-egy kötet készül a forrásfeltárás eredményeire támaszkodva, amelyből 21 kötetes forráskiadvány-sorozat jelenik meg. A legérdekesebb, legreprezen-tatívabb forrásokból – valamennyi intézmény anyagából válogatva – képes album ké-szül. Ezek mellett a kiadványok mellett mind az Országos Levéltár, mind a megyei in-tézmények egyéb kötetekkel is jelentkeznek, így a projekt végére számos új kiadvány lát napvilágot.

Rendezvények, vándorkiállítás

A tudományos rendezvények sorában az MNL kétnapos nemzetközi konferenciája mellett megyei intézmények rendezvényei és/vagy kiállítás megnyitói valósultak meg szerte az országban, szinte minden megyei levéltári helyszínen. Valamennyi intézmény részt vett a *Vissza a forrásokhoz* vándorkiállítás elkészítésében és vendégül is látta/látja a tárlatot. Ehhez helyenként egyéb programelemek is kapcsolódtak (projektbemutatók, társintézményekkel közös programok, diákvetélkedő megyei díjátadói).

Levéltár-pedagógia

Központi levéltár-pedagógiai foglalkozást – hozzá tartozó digitális tananyaggal és foglalkoztatófűzettel – valósítottak meg a tagintézmények 2016 októberétől. Az emlékévben e foglalkozások folyamatosan látogathatók. Az *Utazás Wittenbergbe* elnevezésű levéltári órákra verseny épült általános iskolás felső tagozatos és középiskolás tanulók számára. Megyei döntők után, országos elődöntő, majd az országos döntő nyertesei immár egy valóságos utazásra indulhatnak a reformáció bölcsőjébe, Wittenbergbe.

Ismeretterjesztés

E feladatot egyrészt a kiállításokkal, másrészt a konferenciák népszerűbb előadásaival igyekeztünk teljesíteni, ugyanakkor nem várt módon, de örömmel tapasztaltuk, hogy a levéltár-pedagógiához kapcsolódóan megjelent az az igény is, hogy ne csak diákok, de érdeklődő felnőtt csoportok számára is tartsunk előadásokat, a protestantizmus témakörét érintő levéltár-látogatásokat. Alkalmazkodva az igényekhez, e kéréseknek kollegáink eleget is tettek, akár levéltári, akár más (múzeum, gyülekezeti ház, templom) helyszínen.

Alapfeladatok, belső pályázatok, csoportos és egyéni munka lehetősége

A projekt szervezése során az volt az egyik alapelv, hogy ilyen sok területre kiterjedő munka esetében az eredmény akkor biztosított, ha van egy mindenki által elvégezhető egységes alapmunka, s ez minden intézmény kötelezettsége ahhoz, hogy a projekt támogatást igénybe vehesse. (Azonos feladatokhoz egységes támogatási összegrészt rendeltünk.)

A megyei alapfeladatokban érintett minden levéltári terület, a következő elemek szerint: fond- és állagszintű áttekintés készítése az intézmény anyagáról; egy szabadon választható fond darabszintű feltárása vagy egy kataszterszintű feltárás; a forráskiadvány-sorozat megyei kötetének összeállítása; 15 különleges dokumentum kiválasztása, átírása, digitalizálása az országos vándorkiállítás és az MNL képes album számára; levéltár-pedagógiai foglalkozások tartása.

A tagintézmények eltérő forrásadottságokkal rendelkeznek, a reformáció szempontjából sem azonos módon érintett területeken fekszenek és szakembereik száma is különböző. E különbségek figyelembe vételével azoknak a megyei intézményeknek, amelyek a szakmai minimumon felül tudtak és szerettek volna lehetőséget kapni és pluszfeladatot vállalni – a támogatási kereten belül – úgynevezett belső pályázatok nyújtottak módot arra, hogy saját terveik alapján meg tudják valósítani kisebb projektjeiket. Három pályázati témát hirdettünk meg: kiadványok, rendezvények és levéltár-pedagógiai foglalkozások.

A projekt nemcsak az alapfeladatok és a szabadon választható, intézményi „belső pályázatok” kombinált rendszerével nyújt lehetőséget az egyéni adottságokkal rendelkező műhelyeknek, de – a projekt támogatás felhasználásának harmadik elemeként – alkalmasat ad a csoportos és az egyéni munkára is. (Már az alapfeladatoknál is van mozgástér, hiszen a forrásadottságok figyelembe vételével kell és lehet teljesíteni az egységes elvek mentén zajló feladatokat is.) A projekt támogatás felhasználásának rendszerét és módját a projektbizottság dolgozta ki, miután kialakult a főbb feladatok rendszere. A belső pályázatokra beérkezett munkatervek értékelése is a bizottság feladata volt, a szakmai tervek és a költségvetés alapján mérlegelve.

Egyéni teljesítmény alapján díjazott tevékenységnek számított a kötelező forrásfeltáráson felül vállalt újabb fondok darabszintű adatbázisba rendezése, illetve egyes kiadványi munkák.

Vezetés, koordináció, kooperáció, önkéntesség

Egy szerteágazó projekt csak akkor lehet hatékony, ha jól szervezett és egyensúlyt tart a többféle tudás beépítése és az egy irányba haladás között. Munkatársaink véleményét az előkészítő szakaszban maximálisan igyekeztünk beépíteni, a közös bölcsesség jegyében minden helytálló véleményt felhasználni oly módon, hogy a megvalósításkor már egy közösen meghatározott cél és módszer alapján dolgozhassunk, amely iránt – mint közös alkotás iránt – mindannyian elkötelezettek lehetünk.

Projektbizottság

A projekt lebonyolítására *projektbizottság* alakult. Feladata a szakmai munka egységes elveinek kidolgozása, koordinálása, a projektvezető által előkészített szakmai anyagok megvitatása. Tagjai: Kovács Eleonóra projektvezető (főigazgatói megbízottként), az MNL főigazgató-helyettesei: Rácz György, Fülöp Tamás (2016 augusztusáig), valamint Puskás-Pauliké Ágnes és Tóth Judit voltak.

A projekt előkészítésének, megtervezésének fő feladata ugyan a projektvezető munkája volt, de a megvitatás során a projektbizottság komolyan részt vett az előkészítésben, kiegészítésben, valamennyi szakmai anyagot áttanulmányozott, véleményezett és a későbbiek során is teljes kollegialitásban tanácsokkal segítettek a munkát. A felelőségnek ez a megosztása és a vezető támogatása nagymértékben megkönnyítette az egyébként sokféle kompetenciát igénylő döntéseket.

A projektvezető a projektbizottság segítségével a következő feladatokat látta el: a projektnek és részterületeinek, valamint a munkatervnek a kidolgozása; szakmai anyagok, útmutatók előkészítése, amelyet a munkacsoportok is megvittak, valamennyi projekt kísérése, kapcsolattartás és egyeztetés a munkacsoportok vezetőivel és a megyei projektkoordinátorokkal; részfeladatokat átadása és ellenőrzése; kapcsolattartás a Reformáció Emlékbizottsággal, az érintett egyházakkal, társadalmi és civil szervezetekkel; adatszolgáltatási kötelezettségek ellátása a Reformáció Emlékbizottság felé a megyei felelősök és munkacsoport-vezetők segítségével; kapcsolatépítés további lehetséges együttműködő partnerekkel, egyházi és világi gyűjteményekkel; az MNL projektjének ismertetése és képviselése a sajtóban és a közvélemény előtt; a feladatok ütemezése körlevelekben a megyei projektfelelősöknek és személyes egyeztetések az OL-projektek vezetőivel; az MNL belső pályázati rendszerének kialakítása és működtetése,

döntéshozatal; a jubileumhoz kapcsolódó levéltári programok koordinálása. A Projektbizottság valamennyi tagja figyelemmel kíséri a projekteket, és ebben segítenek az OL forrásfeltárásban részt vevő vezető kollégák is.

A projekt két eleme – OL 1526–1570 és a Szabad királyi városok forrásfeltárása – nagy önállósággal, ám folyamatos egyeztetéssel vezetett alprojekt volt. Előbbit – *Németh István* közreműködésével – *Laczlavik György*, utóbbit *Németh István* felügyelte.

Megyei projektfelelősök

Ahogy a felelőség megosztása, úgy az ellenőrzés többszintűvé tétele is lényeges tényező volt e nagy vállalkozás működtetésében. A megyei tagintézményekben való zökkenőmentes munkát a megyei projektfelelősök, a megyei koordinátorok biztosították. {Megyei projektfelelős munkatársaink: *Szabó Bence* (MNL BKML), *Borsy Judit* (MNL BaML), *Erdész Ádám* (MNL BeML), *Oláh Tamás* (MNLBAZML), *Varsányi Attila* (MNL BaML), *Bödő István* (MNL FML), *Hegedüs Zoltán* (MNL GYMSM GYL), *Dominkovits Péter* (MNL GYMSM SL), *Szendiné Orvos Erzsébet* (MNL HBML), *Szabó Jolán* (MNL HML), *Horváth Gergő* (MNL JSZNSZL), *Wencz Balázs* (MNL KEML), *Lőrinc Melinda* (MNL NML), *Kiss Anita* (MNL PML), *Polgár Tamás* (MNL SML), *Henzsel Ágota* (MNL SZSZBML), *Cserna Anna* (MNL TML), *Söptei Imre* (MNLVaML), *Márkusné Vörös Hajnalika* (MNLVeML), *Óriné Bilkei Irén* (MNL ZML).}

Feladataik intézményük reformációs projektjének vezetése, a különböző típusú feladatok szétosztása, ellenőrzése, kapcsolattartás a projektvezetővel, a munkacsoportok vezetőivel, kapcsolatok keresése lehetséges együttműködő partnerekkel, egyházi és világi gyűjteményekkel, a tagintézmény projektjének ismertetése a helyi sajtóban és a közvélemény előtt, adatszolgáltatás, beszámolók készítése a projektvezető felé a Reformáció Emlékbizottság számára.

Nagyon szerencsésnek bizonyult a közös munka szempontjából, hogy sok esetben a megyei intézmény vezetője (hat helyen) vagy igazgató-helyettese (hét helyen), de a többi esetben is tapasztalt, elismert kolléga látta el a megyei projektfelelős feladatát. Utóbbi esetben az intézmények vezetői minden esetben hatékonyan támogatták munkatársaikat. Általában a projektkoordinátor mellett minden helyszínen külön felelőse lett a levéltár-pedagógiai foglalkozásoknak, a reformációs honlap aloldalának és a forrásgyűjtemény szerkesztésének. (Bizonyos feladatok néha azonos személyre jutottak, de általában jellemző volt a munkamegosztás.)

Munkacsoportok

A megyei projektfelelősök tevékenysége minden projekteleme ellenőrzésére kiterjedt. Voltak azonban olyan speciális munkacsoportok, amelyek egy-egy projekteleme kidolgozásának szakmai terheiben osztoztak a projektvezetővel és feladatuk a munkautasítások és útmutatók, s az egyes munkák alapelveinek előkészítése is volt. A részterületek munkáját segítő tematikus felelősökből álló munkacsoportok a projekt kezdetén és az előkészítést, egyeztetést, ellenőrzést igénylő munkafázisokban régióként fogták össze és segítették a megyei tagintézmények munkáját, ugyanakkor a projektvezető közvetlen segítségére is voltak. *Forrásfeltáró és Levéltár-pedagógiai Munkacsoport* alakult ily módon.

A Levéltár-pedagógiai munkacsoport feladata a reformáció témáját feldolgozó országosan alkalmazandó levéltár-pedagógiai foglalkozások foglalkoztató-füzetének és az online tananyagnak az összeállítása volt, valamint (régióként) a foglalkozások módszertani segítése, ahol ilyen igénnyel találtak. (A csoport vezetője: *Apáti Anna Zita*, [MNL], tagjai: *Kesztyűsné Csuti Judit* [MNL SML, később FML], Márkusné Vörös Hajnalka [MNL VeML], Nagy Dóra [MNL SZSZBML], Nagy Balázs Vince [MNL VeML], Oláh Tamás [MNL BAZML SFL]. A diákvetélkedő online szakaszában nagy segítséget nyújtott az MNL Veszprém Megyei Levéltára, ahol Márkusné Vörös Hajnalka igazgató-helyettes koordinálta a feladatokat, *Hegyi Károly* informatikus kolléga és számos munkatárs részvételével. Az országos döntő megszervezésében Apáti Anna Zita és Márkusné Vörös Hajnalka dolgoztak együtt, segítve a projektvezetőt.

A Forrásfeltáró Munkacsoport feladata a megyei intézmények levéltári anyaga egységes MNL szintű feltárása szakmai alapelveinek kidolgozása, útmutatók, szakmai segédanyagok készítése, valamint közreműködés a közös megyei adatbázis alapjainak kidolgozásában, a fond- és állagszintű áttekintések összegyűjtésében, javításában, egységesítésében; a forrásgyűjtemény-sorozat alapelveinek véleményezésében. (Az adatbázis kidolgozása során együtt dolgoztak az Országos Levéltár forrásfeltáró projektjeit vezető kollégákkal.) A munkacsoport tagjai egy-egy régiót (négy megyei tagintézményt) láttak el egyúttal a projekt végrehajtásának, részeredményeinek ellenőrzésében, valamint a kollégák szakmai tanácsokkal való ellátásában. (A csoport vezetője: Szendiné dr. Orvos Erzsébet [MNL HBML], *Jakab Réka* [MNL VeML], *Őriné Bilkei Irén* [MNL ZML], *Hegedüs Zoltán* [MNL GYMSM GYL], *Oláh Tamás* [MNL BAZML SFL].

A munka előrehaladtával alakult ki az az olvasószerkesztői csapat, amely a 21 kötetes forrásgyűjtemény-sorozat szerkesztésében, a megszerkesztett kötetek ellenőrzésében, javításában, a szakmai szempontok ellenőrzésében dolgozott közvetlenül a projektvezetővel. *Brigovác László*, *Husvéth András* és *Szállkai Tamás* (mindhárman MNL HBML) és *Varga Zsolt* (MNL HML).

A *Vissza a forrásokhoz* vándorkiállítás anyagát közel száz munkatárs gyűjtötte, digitalizálta; a szerkesztést azonban egy szűkebb csapat végezte. Márkusné Vörös Hajnalka (MNL VeML), *Bödő István* (MNL FML), Kovács Eleonóra (MNL) és a magas színvonalú tervezés *Gáty István* (MNL VeML) munkáját dicséri. (Utóbbi kollégánk a projekt több meghívóját, plakátját is tervezte.)

Természetesen a felbukkanó újabb feladatokra folyamatosan új munkacsoportok alakultak, amelyek a feladatokat a többi helyszínt is ellátva végezték.

„Specialisták”

A projektnek néhány munkaterületén speciális ismeretekre volt szükség, illetve olyan feladatokat kellett ellátni, amelyek a projektvezetővel való szoros együttműködésben zajlottak. Közülük a honlap megtervezése, létrehozása, majd az ehhez kapcsolódó Facebook-oldal működtetése végigkísérte a projekt teljes időtartamát. Külön felelőse volt a Facebook-oldalnak (*M-Szabó Dorottya*, MNL OL), valamint informatikus is segítette a honlap munkáját (*Baricsa Tamás*, MNL SZKK). A megyei adatbázisok adminisztrátora a Forrásfeltáró Munkacsoport tagjai közül került ki (*Jakab Réka*, MNL VeML), aki részt vett az adatbázis kidolgozásában is, ugyanakkor feladata lett a pro-

jektvezető segítése a megyei tagintézmények munkájának ellenőrzésében, az egyéni teljesítmények adminisztrálásában, valamint az adatbázissal kapcsolatos kérdések megválaszolásában.

Együtműködés és önkéntesség

A feladatok számos olyan helyzetet teremtettek, amelyben a munkatársak közötti kooperáció, egymás segítése, ellenőrzése nagyon fontosnak bizonyult. Kezdettől fogva ösztönöztük az intézményeket arra, hogy társintézményekkel, közösségekkel, iskolákkal stb. is működjenek együtt, illetve ismertessék meg tevékenységüket másokkal. E téren – jó kapcsolatainknak köszönhetően – mindenütt szép eredmények születtek. Ez annál inkább is fontos volt, hiszen minden intézménynek saját közegében kellett ismertté tenni munkáit.

Együtműködtünk más projektekkel (Mikes Kelemen Projekt, Hungaricana) és kutatói honlapokkal (pl. Erdélyi Krónika). Örömmel fogadtuk a projekt iránti határon túli érdeklődést (Kassai Magyar Reformáus Egyházközség; Vágsellyei Levéltár). Ezek az együtműködések a munkatársi kapcsolatok létrejöttét követően alakultak ki.

A munkához idővel önkéntes is kapcsolódott, (*Bukva Vilmosné* nyugalmazott tanárnő), aki a honlap *Reformáció a magyar kultúrában* menüpontját fejlesztette, építette. Egy rövid ideig az MNL Országos Levéltárában gyakornokként dolgozó francia levéltáros hallgató (*Mathilde Haushalter*, az Ecole nationale des chartes negyedéves hallgatója) egyéb feladatai mellett segítette a mi munkánkat is. Az önkéntesség azonban levéltáros kollégáink között is megjelent, s ez is lendületet adott a közös munkának. Többen nem tervezetten, hanem egy-egy téma iránt érdeklődve készítettek publikációkat, tartottak külső helyszíneken ismeretterjesztő előadásokat, fejlesztették a honlap egyes részeit. A projekt imázsfilmje és a filmes iratbemutatók is ilyen támogatói magatartás és elkötelezettség eredménye.

Adminisztráció, szükséges ismeretek

A rendszer, a munkafolyamatok megtervezése és működtetése sokféle tudástípust, ismeretet igényelt. A rendszerszintű gondolkodás mellett, ha nem is részletekbe menő, de minden terület átfogó ismeretére szükség volt, hiszen az alapelvek, munkautasítások kidolgozása ezt igényelte: gazdasági, pénzügyi ismeretek, honlaptervezés, majd szerkesztés, menedzselés, adatbázis-építés, forrásfeltárás alapelvei, szerkesztői, kiadványi munka, közművelődés, levéltár-pedagógia, kommunikáció.

A feladatok megfelelő elosztása, a megyei projektfelelős és munkacsoportos rendszer kiépítése, a felelősség megosztása és a többféle tudás bevonása mellett a közös bölcsesség támogató erejének igénybevétele volt az egyik kulcsfontosságú eleme a munkának. Fontos volt, hogy megfelelő adottságú, aktivitású munkatársak kerüljenek a megfelelő helyre. E tekintetben egyértelműen pozitív tapasztalatokról számolhatok be; a munka során mindig ki-kiváltak azok a kollégák, akik az egyes feladatokra megfelelőek voltak és szívesen is vállalták, de összességében is elmondható, hogy lelkesedéssel és támogatóan vettek részt a projektben; a projektfelelősök és a munkacsoportvezetők pedig nagyon elkötelezetten dolgoztak. A felelősség megosztása mellett jó döntésnek bizonyult, hogy a projektvezető az előkészítés, koordináció és ellenőrzés

mellett mindvégig részt vett bizonyos szakmai feladatokban, így közvetlenül látta az adódó nehézségeket és a felmerülő kérdéseket.

A kiváló szakmai együttműködés mellett említeni kell azt is, hogy a projekt központi adminisztrációja nagyon sok feladatot rótt a projektvezetőre; e téren talán a legnehezebb lépést tartani napi szinten a kötelezettségekkel, s a jövőre nézve a kiterjedt projektek segítésére legalább heti néhány órában fontos lenne adminisztrátor segítségét biztosítani.

Kommunikáció

A kiterjedt és sok embert foglalkoztató, sokféle eredményt felmutató projekt szempontjából kulcsfontosságú a kommunikáció, amely többféle céllal és többféle csatornán zajlott, a projekten belül és kifelé a külvilág felé.

A munkatársak között is többféle szinten zajlott az információ átadása, valamint a kommunikáció: a projektvezető a megyei projektfelelősökkel levelezőlista, körlevél segítségével osztotta meg a munkaanyagokat, a várható eseményekre vonatkozó információkat, illetve az adatszolgáltatásra vonatkozó kéréseket. A megyei felelősök e tartalmakat közvetítették munkatársaik – ha kellett –, vezetőik felé, és az információk eljuttatásért is felelősök voltak. Ettől függetlenül, a projektben dolgozók közül bárki közvetlenül fordulhatott a projektvezetőhöz, de a megyei felelősök sok kérdést közvetlen megválasztak.

Fontos volt emellett a projektvezető kapcsolattartása a munkacsoportok vezetőivel és tagjaival, majd ebből következően a következő szinten a munkacsoport tagok és a hozzájuk tartozó régiói felelőseinek kommunikációja.

A kifelé irányuló információközlés és párbeszéd is többféle szinten működött. A Reformáció Emlékbizottság felé az intézmény kötelezettsége volt a projekt korrekt, átlátható dokumentálása, az adatszolgáltatás, a vállalt és végrehajtott feladatokról történő tájékoztatás, amelynek legegyszerűbb módja egy – a Magyar Nemzeti Levéltár tematikus aloldalaként is megjelenő – honlap létrehozása volt. A weboldal a projekt valamennyi anyagát hordozza – alapadatait, beszámolóit is beleértve – a feltárt forrásokból adott ízelítőktől az aktuális hírekig. Kialakításában Kovács Eleonóra, Fülöp Tamás, Oláh Tamás levéltárosok és Baricsa Tamás informatikus vettek részt. A honlap feladata természetesen nemcsak a projekt korrekt teljesítményének dokumentálása volt a Reformáció Emlékbizottság számára, hanem a levéltár eredményeinek közlése a társadalom felé is. Fontosnak tartottuk, hogy ne csak a projekt szerkezetét, hanem az egyes feladatokban eljáró kollégákat is bemutassuk. A Magunkról menüpontban feladataik mellett ott látható minden megyei felelős, munkacsoport tag, projektbizottsági tag, munkatárs fényképe, munkahelye. A honlap tartalmának menedzseléséért, szerkesztéséért a projektvezető felelt, ám a tagintézményi aloldalaknak a megyei projektfelelősök voltak a gazdái. Hogy mit publikáljunk és mikor, összehangolt munka eredménye volt, amelyhez jól illeszkedtek a kollégák ötletei is. A honlap tartalmainak és más, a téma szempontjából érdekes hírek megosztására külön Facebook oldalt is létrehoztunk an-

nak érdekében, hogy a közösségi oldalakon tájékozódók felé is el tudjuk juttatni híreinket.¹

Mivel a projekt filozófiája a többféle tudástípus, munkatípus és -stílus megbecsülésén alapszik, helye van benne a közösségi és az egyéni teljesítményeknek és azok kiemelésének, bemutatásának. Fontosnak tartottuk, hogy az MNL egyes tagintézményeit vagy kisebb munkatársi csoportjait, egyéni teljesítményeket is kiemeljünk és bemutassunk, hiszen e sok együttmunkálkodó emberből áll a projektben dolgozók közössége.

A csapatmunka megnyilvánult külső esztétikai jegyekben is, így a projekt logójában, amelyet kiadványainkon, meghívóinkon szerepeltetünk, a vándorkiállítás szerkeszthető, egységes meghívójában, amelyet ugyan nem volt kötelező használni, de jól bevált és kedvelt lett az intézmények körében; s a projekt imázsfilmje is, amely a projektelemek ismertetésén és munkánk népszerűsítésén túl azt az egységet is igyekezett kifejezni, amely a közös munka során a kollégákat jellemezte.

Eredményeink és köszönet

Még nem ért véget a projekt, hiszen zárása, az utómunkák 2018 tavaszára maradnak. E cikk születésekor éppen a három legtöbb munkát adó hónap áll még előttünk várható új eredményekkel. Az előzőekben több helyütt szerepeltek ezek, így részletesen nem térek ki rá ismét. Nagy eredménynek tartom, hogy ilyen sokszínű, számos elemből álló projektben ilyen jelentős számú kolléga fegyelmezetten, egymáshoz igazodva, egymásra figyelve tud dolgozni. Nem idealizálom a képet, apróbb javítanivalók, néha fennakadások minden munka során adódnak, de az egészet tekintve mindannyiunk számára egyértelműen pozitív élmény, s egy munkamódszer – reményeim szerint sikeres – vizsgálója is volt egyben, Azt hiszem ez az a hely, ahol köszönetet kell mondanom kollégáimnak, akikkel eljutottunk idáig!

És ezt nagy örömmel teszem.

---

¹ Honlapunk címe: reformacio.mnl.gov.hu; Facebook oldal: <https://www.facebook.com/reformacio.mnl/>

KITÜNTETÉS

A Megyei és Városi Levéltárak Vezetőinek Tanácsa Elnöksége

DR. DOMINKOVITS PÉTERNEK,

a Magyar Nemzeti Levéltár Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára
igazgatójának

hosszú időszakon át kifejtett, a hazai megyei és városi levéltárak működését és érdekeinek érvényesülését nagyban elősegítő, sokoldalú, elsősorban a tudományos kutatások, valamint a forrásfeltárás és a forráskiadás, a segédletkészítés, illetőleg az intézményközi hazai és nemzetközi kapcsolatok területét érintő, kimagasló szakmai munkássága elismerésül

a **Bösze Sándor-díjat** adományozta.

*

Dominkovits Péter 1962-ben Győrben született. A szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola történelem–könyvtár szakának elvégzését követően 1985-ben, a győri Xantus János Múzeumban könyvtárosként helyezkedett el, majd 1990-ben az ELTE Bölcsészettudományi Karán levéltárszakos diplomát szerzett. 1992–1993-ben a Vas Megyei Levéltár Kőszegi Fióklevéltárában dolgozott, 1993 óta pedig a Győr-Moson-Sopron Megyei Levéltár Soproni Levéltárának munkatársa, 2011-től igazgatója. Ez idő alatt a levéltárosi szakmai munka valamennyi területén közmegelekedésre dolgozott.

Pályafutása kezdetétől rendszeres és intenzív kutatómunkát folytat hazai és külföldi levéltárakban és könyvtárakban. Tudományos érdeklődése szerfelett széleskörű, és az egyik – és talán a – legtöbbet publikáló hazai levéltáros. E tevékenységének rendkívül fontos területe a levéltári források kutatása, feltárása és közreadása, illetőleg a különböző segédletek készítése. Számos ilyen célú helyi, regionális és országos programban, továbbá kiadvány elkészítésében vett és vesz részt ma is.

Az Önkormányzati Levéltárak Tanácsa megbízásából tagja volt annak a háromtagú munkacsoportnak, amelyik az 1921 előtt keletkezett, ma pedig a Burgenlandi Tartományi Levéltárban, a Kismartoni Egyházmegyei Levéltárban, valamint a burgenlandi települési levéltárakban őrzött magyar provenienciájú levéltári anyag felmérését végezte 2005 és 2008 között.

Hosszú évek óta elkötelezett híve, kezdeményezője és gyakorlati résztvevője a hazai levéltárak egymás közötti, valamint határokon átnyúló különböző szintű és célú szakmai együttműködésnek.

2002 és 2016 között tagja volt a Magyar Levéltárosok Egyesülete Választmányának.

2010-ben „summa cum laude” minősítéssel védte meg „Szombathely privilegizált mezőváros gazdasága, társadalma a 17. században” című PhD disszertációját.

Több helyi és országos szakmai periodika szerkesztésében vett és vesz részt ma is. Ezek sorából kiemelendő, hogy 1996 és 2016 között tagja volt a Levéltári Szemle szerkesztőségének.

Szakmai munkásságának elismeréseként 2015-ben Pauler Gyula-díjat kapott.

Munkáját a nagyfokú odaadás és az elmélyült precizitás jellemzi, miközben ismereteit és tapasztalatait szívesen és önzetlenül osztja meg a hozzá forduló szakemberekkel és laikusokkal.